

Art

Salvador Dalí, lletres i ninots

PILAR PARCERISAS

El Museu Abelló de Mollet del Vallès és fruit de la passió per l'art del pintor Joan Abelló, el qual al llarg dels anys ha anat forjant una col·lecció d'art que ara ha esdevingut pública gràcies a la iniciativa de l'Ajuntament d'acollir el treball de tants anys en un museu municipal obert al públic i generador d'activitats de gran qualitat.

Si bé coneixíem que el fons Abelló disposava d'obres i manuscrits de gran qualitat en relació a la revista i grup *Dau al Set*, així com un fons d'escultures de Rebull de gran nivell que hem vist recentment exposat, el que ha estat una sorpresa remarcable és la descoberta de tot el fons Dalí del Museu Abelló, especialment manuscrits amb dibuixos inèdits, escrits poètics i narratius, escrits d'art de primera època, epistolaris, més documents fotogràfics, llibres dedicats i obra gràfica que donen testimoni de la profunda i fidel amistat entre Joan Abelló i Salvador Dalí. Aquesta és la revelació de l'exposició *Salvador Dalí. Lletres i ninots*, que ha posat en escena el Museu Abelló, a cura de Joan M. Minguet Batllori, i del catàleg que paral·lelament recull la catalogació i transcripció de tots aquests manuscrits i el seu comentari corresponent, un treball feixuc per l'enrevessada calligrafia de Dalí, però enormement compensatori perquè permet arribar a fons en una etapa de formació i de canvis,

Dalí i Abelló a l'Hotel Ritz de Barcelona

de transformació de Dalí vers l'avantguarda, la provocació i el surrealisme.

ÈPOQUES RELLEVANTS

D'altra banda, el fet que aquest bloc de manuscrits pertanyi majoritàriament a l'època de joventut de Dalí, entre el 1918 i el 1929 aproximadament, o el que és el mateix, entre la data de les primeres pintures, com el quadre *Paisatge de Cap de Creus*

(1918) del fons Abelló –una pintura entre *fauve* i expressionista– i el 1929, any de la ruptura i expulsió familiars, de l'entrada de Gala en la vida de Dalí i de pintures tan significatives com *El gran masturbador*, fa que aquest fons Dalí del Museu Abelló, que va ser adquirit majoritàriament a la seva germana Anna Maria, tingui una importància de primer ordre. Tampoc no es pot deixar de

Dibuix de Salvador Dalí

pensar en la importància que tot aquest període té en el desenvolupament d'una actitud provocativa i d'avantguarda en el marc dels anys vint a Catalunya. Són manuscrits que no es poden desvincular dels seus primers escrits a la premsa avantgardista catalana, com ara el text *Sant Sebastià*, publicat a *L'Amic de les Arts* l'any 1927, del *Manifest Groc* (1928), de les provocatives obres que presenta al Saló de Tardor de la Sala Parés el 1927 i que genera la censura dels organitzadors, i de la conferència que pronuncia a l'Ateneu sobre la *Posició moral del surrealisme* (1930). Aquí l'exposició de Mollet és oportuna i projecta un fragment cinematogràfic d'un documental en què apareix Dalí amb Josep M. de Sagarra i altres contertulians al pati de l'Ateneu.

Entre els manuscrits d'escrits poètics i narratius destaquen dos intents de novel·la, *Tardes d'estiu* (cap al 1920) i *La immensa Maria* (1926 - 1927). Però allà on diríem que Dalí se'n presenta més íntim, amb un major lirisme i no exempt d'una certa innocència, és en els poemes i textos de prosa poètica. El calligrama sobre la pluja i els parallamps s'endú la palma d'aquest esperit més innocent i lúdic, influït sens dubte per Salvat Papasseit, i *Si n'era la meva nòvia*, que planteja una temàtica que connecta tardanament amb la *Mariée* de Du-

champ o de Picabia. El dibuix que l'acompanya és encara cubistitzant i el text és plàsticament encara poc surrealista. Si avancem cronològicament en els manuscrits, els textos van pujant de to a mesura que s'imbueix de surrealisme per acabar amb el ja polèmic *Personaje escupiando por placer sobre la foto de su madre* (1929), títol que escriu al quadre *Le Sacre Coeur* (1929) i que li val l'expulsió familiar. Aquest to provocatiu i de flux surrealista es repeteix en altres manuscrits del fons Abelló del mateix període, com ara als titulats *Y aún había más piedras* i *Los límites cortantes*.

Si tot aquest apartat és ja de per si un lot sorprenent, el quadern *Ninots* (1922), que reuneix les seves primeres

▶ ▶ ▶

ART & CO

PILAR PARCERISAS

La generositat entre grans persones ha donat peu a històries d'amistat grandioses i a voltes és difícil saber què uneix o ha unit realment les persones. Una història d'amistat curiosa que ha acabat tenint una repercussió pública és la relació ininterrompuda que mantingueren el pintor Joan Abelló i Salvador Dalí, al llarg de deu anys, entre el 1965 i el 1975.

Com relata Josep Fèlix Bentz, conservador de la Fundació Municipal Joan Abelló, va ser l'admiració que Joan Abelló sentia per Dalí i l'obra

daliniana que el va empènyer a acostar-se al pintor per mostrar-li un esbós pintat de Marià Fortuny sobre la *Batalla de Tetuán* (c.1860), que li acabà regalant i, a canvi, Dalí pintà un retrat d'Abelló vestit amb un coll propi dels retrats del Segle d'Or. L'exposició de Mollet exhibeix aquestes pintures, fruit de l'inici d'aquesta amistat, que va anar creixent amb els anys com mostren les nombroses dedicatòries de Dalí als llibres dalinians que anava comprant Joan Abelló, riques en dibuixos narratius i d'expressió brillant i contundent.

Joan Abelló va ser un col·la-

borador d'excepció en les festes i *happenings* de Dalí dels anys 60 i 70, i col·laborà especialment en el *happening* de Granollers destinat a la filmació d'*Impressions de l'Alta Mongòlia. Homenatge a Raymond Roussel*, realitzat per Montes Baquer, i en el cèlebre aniversari de l'Hotel Ritz de l'any 1971, en què Abelló proporcionà en un temps rècord el cavall blanc dissecat que Dalí batejà amb el nom de *Rocibaquinante* i que encara avui podem veure a la casa de Gala al castell de Púbol.

De la relació entre Joan Abelló i Salvador Dalí se'n desprèn una amistat fidel i

incondicional, una gran generositat per les dues parts i una fe en les persones i les seves intencions. Salvador Dalí és el primer que creu en el projecte de Joan Abelló de fer un museu quan encara no hi creia ningú. Amb aquest propòsit, ja el mateix any 1971 Dalí li regala un original per a un projecte de cartell del futur museu Abelló, un guaix sobre paper que incorpora la silueta del *Rocibaquinante*. Al seu torn, Abelló va tenir sempre present Dalí i n'ha deixat constància en algunes de les seves pintures, com ara *El gran carnaval del món* (1978) i a la pintura mural dedicada a Dalí que realitzà a

la Casa-Museu de Mollet del Vallès l'any 1989, amb motiu de la mort del pintor empordanès. També, en complir-se el desè aniversari del Club d'Art Abelló, l'any 1986, es presentà l'òpera-poema *Être Dieu*, original de Salvador Dalí.

EL FONS DOCUMENTAL

L'admiració d'Abelló per Dalí i la passió per col·leccionar del primer el porten durant anys a anar comprant i adquirint els manuscrits originals que ara formen part del fons documental del Museu Abelló i que són clau per entendre que Dalí duia a dins una inclinació natural i interior vers el surrealisme que l'esperit de l'època acabarà de desvelar donant com a fruit un dels artistes més interessants de tots els temps.

Història d'una amistat